

DE ZOUAAF BRECHT STEEN UIT NAALDWIJK 150 JAAR GELEDEN GEBOREN

door J.P. Jansen

Het meest romantische leger dat ooit heeft bestaan, vormde de huurtroepen van de paus, waar bijna 4000 Nederlanders in vochten, want 'de zaak des Pausen is de zaak van God'. Het was natuurlijk ook een zaak van politiek.

Tot in de vorige eeuw was de paus tevens koning van een Kerkelijke Staat. Met de opkomst van het 19e-eeuwse nationalisme groeide in het verdeelde Italië het eenheidsstreven. Toen de pauselijke staat door een Italiaans vrijwilligersleger werd aangevallen en de soldaten bij bosjes deserteerden, deed de kerkvorst een beroep op de wereld. In 1861 werd een pauselijk leger opgericht, met als kern de beroemde Zouaven. De naam 'zouaven' is afkomstig van een dappere Algerijnse Kabylenstam (de Zouawa's), die opgenomen was in het Franse leger. Doordat katholieke jongeren uit heel de wereld onder Frans vrijwilligerscommando het pauselijk leger aanvulden, werd de naam 'zouaven' in ere hersteld. Aanvankelijk waren het vooral Belgen en Fransen, maar in 1865 kwam na een dringende oproep van de paus ook de zouavenbeweging in Nederland goed op gang.

Onder de pauselijke Zouaven bevond zich Brecht (Lambertus) van der Steen die op 9 januari 1844 te Naaldwijk werd geboren. Hij was het vierde kind uit het huwelijk van Simon van der Steen (1811) en Wilhelmina Bijleveld (1813). Brecht Steen maakte tot tweemaal toe deel uit van het pauselijk leger, eerst van 18 februari 1867 tot 2 september 1869 en daarna nog van 30 juni 1870 tot aan de val van Rome in september 1870.

De reis ging via het verzamelpunt Oudenbosch waar vandaan het overgrote deel van de Nederlandse Zouaven vertrok. Hier kreeg hij met anderen de reisinstructies en een laatste geestelijke begeleiding. In Brussel vond de keuring plaats, daarna reisden de jongens per trein naar Marseille, waar ze werden ingescheept voor de overtocht naar Civita Vecchia, de havenplaats van Rome. In die tijd zochten Garibaldi met zijn 'Roodhemden' zwakke punten in de grenzen van de Kerkelijke Staat. De Garibaldisten bezetten verschillende grensplaatsen, maar werden door de pauselijke soldaten met kracht teruggeslagen.

Zouaaf in uniform.

Er zijn verschillende roemrijke strijdmomenten te vermelden. Het bekendste treffen was wel de slag van Mentana, waar 3000 pauselijke soldaten en 2000 Fransen op 3 november 1867 tegenover 15.000 roodhemden stonden. Brecht Steen was met nog 963 Nederlanders onder de 1500 Zouaven die de kern van het leger van de paus vormden. Na deze slag bestond Garibaldi's leger niet meer. In deze heldhaftige strijd tegen de Garibaldisten heeft Brecht Steen z'n voet verwond.

Net zoals alle anderen werd ook hij onderscheiden met het Mentanakruis. De Fransen beschermden in Rome met inmiddels zo'n 4500 Zouaven de wereldlijke macht van de paus.

Brecht Steen in 1927 voor zijn huis in het poortje van Boeters (Molenstraat, Naaldwijk), waar hij een handeltje in petroleum had.

Piet van Veldhoven (1909), kleinzoon van Brecht Steen, in 1981 op dezelfde plaats gefotografeerd met de onderscheidingen die aan zijn grootvader waren verleend.

Toen Frankrijk in 1870 in oorlog kwam met Duitsland, trok Napoleon III zijn troepen terug. De Italiaanse koning Victor Emmanuel II zag zijn kans schoon en rondde de Italiaanse eenwording af met de inname van Rome. Brecht Steen verdedigde Rome bij het laatste offensief van Victor Emanuel. In de Porta Pia wierpen de Zouaven, gedreven door overwinningen, nog een 'levende barricade' op maar de bevelhebber van de pauselijke troepen gaf op verzoek van de paus de strijd op. Pius IX nam op 21 september 1870 op het Sint Pietersplein afscheid van zijn verzamelde troepen. Een legerorder ontsloeg de soldaten van hun diensten. De Zouaven verscheurden hun vaandel en verdeelden de stukjes onder elkaar, zodat het niet in handen viel van de vijand. Daarna verlieten ze de Italiaanse bodem. De paus werd de gevangene van het Vaticaan tot de verdragen van Lateranen (in 1929) hem een territorium toekende als symbool van zijn spiritueel gezag in de wereld.

BIJLAGE:

Lijst van Westlandse Zouaven

Alsemgeest, Jan
Beek, Gerard van der
Berg, Cornelis van den
Bogaard, Bartholomeus van den
Bol, Quirinus van den
Booven, Petrus van
Bruyn, Gerardus de
Dijk, Cornelis van
Eikelenburg, Jan van
Heppe, Flip
Heskes, Frans
Hoen, Jacques 't
Houdijk, Wijnand
Kerklaan, G.
Knaap, Jan van der
Krijger, Anton
Laan, Sjef van der
Leeuwen, Cornelis van
Lely, Pierre van der
Liebrechts, Wilhelmus
Meer, Christianus van der
Middelburg, Jan
Oosten, Wouter van
Oudewaal, Jacques
Overschie, Petrus
Remmerswaal, Engelbertus
Rijn, Jan van
Rijt, Martin van de
Schalke, Johannes
Smoor, Henri
Steen, Lambertus van der
Tetteroo, Pierre
Tetteroo, Nicolaas P.
Valk, Simon van der
Verbeek, Petrus M.
Verbeek, Pierre
Verhoef, Petrus
Zon, Quirinus Johannes van
Zuydervliet, Nicolaas
Zuyderwijk, Henry

Geboorteplaats

Monster
Monster
Wateringen
Wateringen
Zoetermeer
Schipluiden
Hazerswoude
Monster
Utrecht
Pijnacker
Monster
Monster
Oudewater
Kethel
Monster
's-Gravenzande
Ginneken
Rijswijk
Maassluis
Vlaardingen
Wateringen
Naaldwijk
Voorschoten
Abcoude
Vrijenban
Wassenaar
Monster
Uden
Monster
Monster
Naaldwijk
Monster
Monster
Naaldwijk
's-Gravenhage
Monster
Naaldwijk
Delft
Naaldwijk
Monster